інтенсивність фасціользної інвазії. Зокрема, у порівнянні з 3-4-річними тваринами, цей показник знизився у 7-11-річних тварин в 1,5-1,6 рази.

На нашу думку, з віком у тварин формується певний віковий імунітет і це призводить до істотного зниження інтенсивності інвазії при незначному зниженні екстенсивності інвазії, що узгоджується з даними І. С. Дахно [3] та деяких інших авторів. Між тим К. І. Абуладзе та ін. [4] відзначають, що у великої рогатої худоби фасціольоз переважно спостерігається до 2-річного віку.

Результати наших досліджень з вивчення сезонної динаміки фасціольозу в умовах господарства показав, що найвищий пік інвазії серед тварин 2-4-річного віку припадає на зимові місяці. Навесні екстенсивність інвазії зменшується і найнижчий показник спостерігається у період між травнем і липнем (60,0%). В подальшому інвазованість тварин фасціолами зростає у вересні до 73,3%.

В цілому можна говорити про той факт, що впродовж року екстенсивність фасціольозної інвазії у великої рогатої худоби залишається на високому рівні. На наш погляд, це пов'язано із значною тривалістю життя імагінальних стадій фасціол і можливістю повторного інвазування впродовж багатьох років в зв'язку з наявністю на пасовищах значної кількості адолескаріїв.

Узагальнюючи одержану інформацію можна говорити про високий рівень інвазованості фасціолами великої рогатої худоби протягом всього року з максимальною екстенсивністю інвазії в зимовий період. Показники екстенсивності та інтенсивності фасціольозної інвазії є максимальними у віці 3-6 років і поступово зменшуються у тварин більш старшого віку.

Список використаних джерел

1. Стибель В. В., Сварчевський О. А., Соболта А. Г., Данко М. М., Прийма О. Б., Мазур І. Я., Голубцова М. В. Інвазованість диких жуйних гельмінтами в державних підприємствах Волинської та Львівської області. Сучасні методи діагностики, лікування та профілактика у ветеринарній медицині, м. Львів, 29–30 листопада 2018 р. : тези доповідей. Львів, 2018. С. 116-117.
2. Дахно І. С. Епізоотологія, патогенез, етіотропна та імунокоригуюча терапія при фасціольозі і дикроцеліозі жуйних тварин: автореф. дис. … д-ра вет. наук. Харків, 2001. 36 с.
3. Абуладзе К.И. Паразитология и инвазионные болезни сельскохозяйственных животных. – Колос, 1990. – С. 257-268.

УДК 619:616.995.122

***Чернов В. О.**, студент ІІ курсу ОС «Магістр» спеціальності «Ветеринарна медицина»*
Науковий керівник – Просяний С. Б., кандидат с.-г. наук, доцент
Подільський ДАТУ, м. Кам'янець-Подільський, Україна

ТЕРАПЕВТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ СХЕМ ЛІКУВАННЯ ЗА ФАСЦІОЛЬОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Однією з найбільш поширених патологій групи гельмінтозів є фасціольоз. Економічні збитки від фасціольозу включають в себе: зменшення приростів та інтенсивності розвитку молодих тварин, молочної та м'ясної продуктивності у дорослих тварин, підвищеної витрати кормів на одиницю одержаної продукції, зменшення засвоєння поживних речовин хворим організмом [11, 20, 29, 33]. Тому

важливо контролювати його поширення шляхом використання ефективних антгельмінтних засобів.

В зв'язку з цим нами був проведений експеримент щодо випробування ефективності трематоцидних засобів з різним механізмом дії на фасціоли. Базою для проведення досліду була велика рогата худоба, яка належала ФГ «Верховина» с. Верхняки Староконстянтинівського району Хмельницької області.

Відомо, що для проведення ефективної дегельмінтизації потрібно вести облік застосування антгельмінтиків для своєчасної (через кожні 3-4 роки) їх ротації, замінюючи препарати однієї хімічної групи на іншу, що значно підвищує ефективність хіміотерапії внаслідок профілактики поширення лікоопірних популяцій фасціол.

В господарстві на момент проведення досліду вже тривалий час використовувались антгельмінтики з групи бензімідазолів (альбендазолу). Проте, у гельмінтів, як результат звикання і формування стійких рас, виникає стійкість до антгельмінтиків, що використовують тривалий час. Для перевірки цього факту ми провели експеримент з використанням бровальзен емульсії і клозантелу 20% самостійно і в комбінації з тетравіном.

Результати проведеного досліду свідчать про низьку ефективність бровальзен емульсії за фасціольозної інвазії в умовах господарства. При використанні даного засобу лише половина тварин звільнилась від фасціол за інтенсефективності 82,0% (табл. 1). Низьку ефективність препарату можна пояснити досить широким спектром антгельмінтної активності препарату і його дією у використаних дозах лише на статевозрілі фасціоли і на личинки пізнього віку. Так як дегельмінтизацію ми проводили в грудні, через 50 діб з моменту постановки тварин на стійлове утримання, частина фасціол могла ще не досягти статевозрілої стадії і таким чином уникнути дії препарату. Проте, згідно даних Ю. Довгія та ін. [1], препарати альбендазолу ефективні тільки проти статевозрілих фасціол, тому для масових дегельмінтизацій їх найдоцільніше застосовувати не раніше ніж через 3-3,5 міс. після закінчення випасання худоби. Водночас тривале використання альбендазолу для великої рогатої худоби в господарстві ймовірно призвело до зниження його ефективності внаслідок формування лікоопірних популяцій паразитів.

Відомо, що на фоні неповноцінної та недостатньої годівлі та імунодефіцитів ефективність альбендазолвмісних препаратів різко знижується. При використанні бровальзен-емульсії в комбінації з тетравіном екстенсефективність та інтенсефективність в наших дослідах значно підвищувалась відповідно до 83,3 і 95,6%. Ймовірно, одночасне використання антгельмінтиків з імуностимулюючими засобами значно зменшує імуносупресуючу дію перших і стимулює в організмі синтез специфічних та неспецифічних факторів імунітету, які посилюють антгельмінтну дію основного етіотропного препарату.

Таблиця 1. Антигельмінтна ефективність препаратів при 100% екстенсивності інвазії (n = 6 в одній групі)

Схема лікувальної обробки	Номер групи	Тварини, що одужали	ЕЕ (%)	ІІ, екз. яєць в полі зору мікр.		ІЕ (%)
				до обробки	після	
Бровальзен емульсія	I	3	50	8,9	1,6	82,0
Клозантел 20%	II		80	9,0	0,6	93,3
Бровальзен емульсія + тетравін	III	5	83,3	9,1	0,4	95,6
Клозантел 20% + тетравін	IV	5	100	8,8	-	100

Одержані нами дані узгоджуються з повідомленнями деяких авторів [2, 3] про суттєве підвищення антгельмінтної активності ряду хіміопрепаратів, у т.ч. й протифасціольозних, у комбінації з імунокорегувальними речовинами.

При використанні клозантелу 20% нами одержані значно кращі результати (83,3% екстенс- і 93,3% інтенсефективність). При застосуванні клозантелу 20% в комбінації з тетравіном було досягнуто 100% терапевтичної ефективності.

Отже, в виробничих умовах господарства, схема дегельмінтизації клозаветом в поєднанні з вітамінотерапією може бути використана для ефективної боротьби з фасціольозом великої рогатої худоби.

Список використаних джерел

1. Довгій Ю. [та ін.]. Епізоотична ситуація та основи профілактики фасціольозу жуйних на Поліссі. *Вет. мед. України.* 2001. № 7. С. 32-33.
2. Дахно І. С. Епізоотологія, патогенез, етіотропна та імунокоригуюча терапія при фасціольозі і дикроцеліозі жуйних тварин: автореф. дис. … д-ра вет. наук. Харків, 2001. 36 с.
3. Довгій Ю. Вплив роленолу і тималіну на функціональний стан імунної системи великої рогатої худоби при фасціольозі // Вет. мед. України. – 2001. – № 4. – С. 21-22.

УДК 637.05

Шатайло О.І., *студент ІІ курсу магістратури напряму підготовки 211-«ветеринарна медицина»*
Науковий керівник – Супрович Т.М, доктор с.-г. наук, професор
Подільський державний університет, Україна

ЛАБОРАТОРНА ЛІАГНОСТИКА НЕКРОБАКТЕРІОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХЇУДОБИ

Актуальність теми. Некробактеріоз великої рогатої худоби – поліетіологічне захворювання, яке завдає суттєвих збитків молочному скотарству. Економічні втрати від захворювання ґрунтуються на зниженні молочної продуктивності корів, на витратах для проведення лікувальних і профілактичних заходів та передчасного вибракування тварин. В Україні поширення даного захворювання найчастіше відбувається в племінних господарствах, де утримуються високопродуктивні тварини. Причини захворювання мають багатофакторний характер: порушення технології утримання та норм годівлі тварин, безконтрольний імпорт худоби з інших країн та масова голштинізація вітчизняних порід. Епізоотологічний моніторинг останніх років щодо некробактеріозу великої рогатої худоби показав значне його поширення на території країни саме через імпорт тварин.